

3293

Վ. Կեղեցեւ

Արագ Եր

Պոլսացիների շահագործ
ճանաչող երկրագործ

Պոլսի 1916 թ. Ե Կ

491.99-1

Ա - 13

37649-62

491.99-1 Upington

Uh-13 | Quingling mungur-

Prüfung - 2. Gliederung
Impfbescheinigung

✓M-179	28	11	80

Հայ Թատրոն. Երգանի Հոգարար : Կողմից բոլորում է որպես դասարան
կան ձեռնարկ պատկան դպրոցների համար

491.99-1

Ա-13

Գ Ր Ա Գ Է Տ

Ուղղագրության Դասագիրք

Ձեռագիր Հոգևածնետով

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳՐԳՈՅԿ

ԶՈՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ Ա Զ Մ Ե Ց Ի Ն

Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ ԵՒ Մ. ՄԱՏԷՆՃԵԱՆ

491.99-1
Ա-13

Թ Ի Փ Լ Ի Ս

Տպարան «Մամուլ». Լոռիի Մեխիսեան փողոց № 22.

1916

- .01. 2013

Մեր կազմած և մշակած յօդածներն արտատպութեան երաւունքը վերադառնում է:

32649-12

ШРИФТЪ ЗАЯВЛЕНЪ.

Ե Ր Կ Ո Ւ Խ Օ Ս Ք

Առաջին գրքոյկից աշակերտներն արդէն իւրացրած պիտի լինեն և ուսուցիչը միայն կրկնել պիտի տայ կարևոր դէպքում հետեւեալները.

1. այ, ոյ, եա, եօ, իւ երկբարբառների գրութիւնը.
2. ը ձայնաւորի գրութիւնը և սողադարձ.
3. է և ե տառերը բառերի սկզբում և է տառը բառի վերջում.
4. վ հնչիւնի գրութիւնը. վազել, դա, հաւ. արեւ, հիւանդ, ծով, ասում է, դարթ.
5. ս, ղ, ը, (ն) յօդերը:
6. Առանձին բառերի գրութիւնը՝ է, օ, յ, ք, գ, ղ, հ, ծ, ղ, ջ, ո, ք, տառերով:

Այս երկրորդ գրքոյկի մէջ առանձին ուշադրութեան պիտի առնել. 1. Գերական. ձևերը, կրկնելով Ա. գրքոյկի մէջ սովորածները և նորերն աւելացնելով. 2. Նոր առանձին բառերի գրութիւն, կրկնելով Ա. գրքոյկի մէջ սովորածները:

բականական ձևերից ուշադրութեան պիտի առնել՝ 1. եմ—էլ, ակը և դրանով կազմած բաղադրեալ ժամանակները՝ գնում եմ, չը, գնացել եմ, էի. կանգնած եմ, էի:

2. Ըղձական՝ գնամ... գնայի... տեսնեմ... տեսնէի:

Ենթադր. կը գնամ... կը գնայի...

Բացասականը՝ չը գնամ... չը գնայի...

3. Հրամայ., արգել. արէք, մի՛ անէք.

6. Մի բանի ածանցներ՝ թագաւոր. անօգուտ ծաղկաւտ.

Իսկ ինչ վերաբերում է «Գրագէտ»-ի գործածութեանն ընդհանրապէս, մանրամասն բացատրութիւններ տւել ենք Ա. գրքոյկի ընդարձակ առաջաբանում:

1. Անգրագէտ Հրամ. յոգն. 2-րդ դէմքի էք վերջաւորութիւնը:
2. Թագունին կար- Գնում եմ... Բացասական՝ չեմ գնում. չես, չէ, չենք, չէք, չեն:
3. Փիսոն Անց. կատ. եզ. 1-ին դէմք. փախայ:
4. Մօր համբոյրը Անց. անկ. վերջ. էի, ունէի...
5. Միութիւնն ոյժ է Եզ. 3-րդ դէմքի այ վերջ.—կայ: Անց. անկ. բացաս.—չէի գնում...
6. Ընկերութիւն Ըզ. (ստորագաս.) անց. էի վերջ.:
7. Սարեկն ու գողը Որդ ածանց: Կրկնել անց. էի, չէի վերջ.:
8. Աղբատի գառը Անց. անկ. եզ. 3-րդ դ. էր վերջ. կրկնութիւն:
9. Գարուն Բացասական չը մասնիկը ձայնաւորից առաջ:
10. Ժիծեռնակի դասը Կրկն. սահմ. ներկ. գրութեան: Բարդ բառեր՝ ծվլալ, ճովալ:
11. Ժիծեռնակ Հրամ. ա՛, է՞ք վերջ.:
12. Ծնողականք եւ ա- րագիլ
13. Արագիլ Անց. կատ. 1-ին դէմք. այ վերջ. և բացաս. չը (չ) մաս- նիկը ձայնաւորից առաջ:
14. Կոունկներ Կը մասնիկի գրութիւնը բաղաձայնից և ձայնաւորից առաջ:
15. Կոունկ եւ էշ
16. Կակաջ եւ մանու- շակ
17. Մեղու
18. Մեղու Անց. դերբ. ած վերջ., աւէտ ածանց—ծաղկաւէտ.
19. Օգտակար թըռ- Հրամայ. և արգելական:
20. Սունկերը Կրկնութ. բացաս. չեմ... ձևի:
21. Արօք Կրկնութիւն հրամ. և արգել.:
22. Երկու խոփ Կրկնութիւն անց. դերբ. ած վերջ.:
23. Հօր Դաւիթը Յ առաի գրութիւնը երկու ձայնաւորների մէջ, նաւորից յետոյ:
24. Եզն ու ձին աւոր ածանց:
25. Թարցրած գանձը Կրկնութիւն բացաս. չէի ձևի և անց. դերբ. ած վ.
26. Դառնուկ
27. Ամստ
28. Աղէս եւ խեցգե- տին
29. Բարտին եւ բամ- բակենին
30. Կատուն եւ մկները
31. Չմեղ Գրութիւն բարդ բառերի՝ ամենավատ, զօրավար: Սեռ. և տը. այ վերջ.:
32. Աղբատ կին
33. Երկու ընկեր Սեռ. և տը. ոջ վերջ., այ երկբարբառի է ամենայն:

1. Միագրագէտ.

Երբեք չէիր չես նախանշում
 Եւ աշխարհի երեսին,
 միայն, գրագէտ դուք պարունւեր,
 նախանշում եմ չեք բարբիւն:
 X Մի, գրագէտ գեղգուկ որբիս,
 մի շառուրթիւն միայն արեք:
 Անէք մի թերթ ինչ Էտրմակ թուղթ,
 մի փայտաբէ գրիչ արեք:
 Եւ ինչ գրեց սովորեցէք,
 Սովորեցէք լաւ, շուրտի,
 Որ գրիչս կայծակից էլ
 Միագր թուր գրեցով:

Անգրագէտ. գեղգուկ. երբեք, որք: Գրայեք, ա-
րեք, քաշեք, սովորեցեք: _____

2. Թագուհին կարդում է. 5

1.

Կէս օրը նոր էր անցել: Մէկ էլ
սեմեակի դուռը բացուեց. ներս փա-
ցուեց փոքրիկ Թագուհին, ուրախ ու-
րախ փափաքեց ընդ փոքր:

— Ի՞նչ, լուր էր դարձուց, հարցրեց
Սպար Սպարապետ:

— Ես լուր էր, պարսաւանեց
Թագուհին. երբեք լուր երբեք
նոր կան աչքերդ. ի՞նչ բարի, լուր
Սպար է ունեցիր: Ես արդէն լուր
բան եմ սովորեց, Սպարիկ:

Այս ատեն իսկ քաջաւանկից
հարեց գրիքը և սկսեց կարդալ.
«Աստուծո՛ւ»:

— Ի՞նչ լուր ես կարդում, ասաց
Սպարիկը. դէ երևա էլ գնանք, ծաշենք:

2.

Ծաշից յետոյ Թագուհին դարձ
էր պէտք է գնար. իսկ ասաց էր, կա-
նոն էր խաղալ: Բայց քրկնիկները
նրան աչ և ուրախութիւն չէին

պարծառում:

— Ես պէտք է փութկին կարդալ
սովորեցնեմ, ասաց Թագուհին: Քի-
նո՛ւ, աստուծո՛ւ:

1 քրտու ասաց. «Արի՛ւ» և մէկ

նարինով դուրս դուրս փախաւ

Թագուհին շատով վազեց Վոր Վոր
և գանգաւորեց կարգիս:

Ապրիլ ամսայ. «Զաւանկա, չէ որ
փրօն իւր անքան անասունն է, նա
երբեք չէ կարող կարգաւ սովորել
Դու եւ չես գնում դպրոց, որ սովորեցնեն,
այլ ինքի սովորես: Երբ
դու շար ունենաս կաննես, շար բան
կը սովորես, այն խաւանակ դաս կը
դաս ուրիշներին, բայց ոչ կենդանի
ներներին, այլ փոքրիկ երեխաներին»

Թագուհի. կէսօր. պայռաւակ. ամս. փրօն
Գնում եմ, գնում ես, գնում է. գնում եմք, գնում էք,
գնում են: Չեմ գնում, չես գնում, չէ գնում.
չեմք գնում, չեք գնում, չեն գնում:

3. Փրօն.

Փրօն, փրօն ճաշան,
Թարից թողեց, փախաւ Վան.
Լեւոնը բարձրուն, երկայն պոչ,
Ինչ որ ուզեց, ամեն՝ ոչ:

Փրօն գնաց գողէգող,
Փորը դարարկ, սիրտը դող.
Դուռը ծեկնեց կովկիթին,
Երեսին իզար խակարին:

Գողէգող. դարարկ: Փախաց, փախար, փախաւ.
Իզար, իզար:

4. Վոր համբոյր.

Բերանին վտար եօթը քարե-
նան քղաց էր: Նա իր Վոր եւ Վրակ

իրոց հետք ապրուստ էր ինչ աղփայրաւոր. նախեց իրոց օրօրոյս ծօյր
խորհրդուն:

սկսեց օրօրեց նրան:

Բերաւորներ խորհելն ուր աւսաւ— Լե՛ իւ, ի՛նչ գեղեցիկ, ի՛նչ սիրելի
կան էր. եղբայրք իրոց շար էր սխորհելս. որչափ կուշտի նկարեց
րուն և յաճախ նրան խաղաղնուն. բայց որ վրջին չունեւ, ի՛նչ
էր, խօսեցնուն:

նեւ:

Մանուկը շաւ նկարեց գիրք, բայց Լիցը վայրկեանին նրա ծօյր եկաւ
նետկեր չունէր, ուստի սրբաշաւարուն: Բերաւորներ ինչ քանի ծայ
էր իր բոլոր պարկերները կարծրեց կարէր պոչից, վրջին շրմեց
կա՛մ սե քանաւոր նկարեց:

իրոց պարկերը նկարեց:

Մի օր առաւօրեան ծայրն առաւ Լիցայեւ եկաւ ծայր: Երբ նա
որդուն. «Բերաւորն, ես պէտք կարը րեաւ, շար ուրախացաւ և
պարտեց գնա՛մ գործի, նախիր իրոց շաւ հաճութեց որդուն:

Ծօյր, օրօրիք նրան, որ շայ չը լինի»: Բերաւորն Լիցայը յայրնի նկա-
— Եւր շաւ, ծայրիկ, առաւ Բե-ն, որքա եկաւ: Նա աւեւն աւագա՛մ

ասուն՝ էր. «Աօրս այն ի՜նչ հարձրոյ
է ինչ նկարիչ դարձրել»:

Բերանին. քղայ. միակ. խոր, խոզ. յաճախ
հարձրոյ. օրօրել, օրօրոյ. վրշին, վերգապ
յայրնի. դարձրել է: Ունէի, ունէիր, ունէր.
նէրնի, ունէիք, ունէին: Գրտէի, գրտէիր, գրտէր.
գրտէրնի, գրտէիք, գրտէին:

5. Միութիւնն ոյժ է.

Մի հայր եօթը որդի ունէր: Նրանք յաճախ
վէժի էին բռնւում իրար հետ: Այդ պատճառով
էլ նրանց բանը յազոյ չէր գնում:

Մի անգամ հայրը եօթը որդիներին էլ իր
կանչեց. նրանց առջև դրեց Զրպորներից լինող
մի ցախաւել և ասաց. «Ով չեցնից այս ցախաւելը
զարդել կարողանայ, նրան հարիւր ոսկի
կը տամ»:

Որդիներից իւրաքանչիւրը փորձեց կտրել
բայց չուր:

Հայրն ասաց. «Ե՛հ, որդիք, դուք էլ քղաւոր
էք. դրանից էլ հեղը բան կան»:

Ասա քանից ցախաւելը և ի՜նչ միւս երեւի
արդեւ Զրպորները:

«Այդ եօ շնոր հեղը է, քաջակամեցին որդի-
ները. երեսուն էլ կարող է այդպէս զարդել»:

Հայրը դարձրեց. «Որդիք, տեսնո՞ւմ էք գետնին
այդ ընկած Զրպորները. քանի միասին էին կա-
նած, զարդել չէր լինում. այդպէս էլ դուք. քանի
արան կը լինէք, ոչ ոք չէ կարող յաղթել չեց.
է՛հ՝ չէր բանը բուրդ է»:

Գեղ կանգնի, գերան կը կտրորի.

Միութիւն, միասին. ոյժ. վէժ. յազոյ, առ-
փորձել, քղաւոր, բուրդ, եօ. ոչ: Կան, կաս,
չ. կարողանաւ, կարողանաս, կարողանայ:

6. Ընկերութիւն.

Որդներից յընկած մի խեղճ մարդ պարի տակ
կանգնած՝ ողորձութիւն էր ինկրում անյորդներից:
Մի կոյր մարապկան չեղի փայտով Լանա-
նի փնորելով՝ ծօղեցաւ նրան և քիչ էր մը-
քնկնէր վրան: Երկուսն էլ դժբախտ մար-
դ էին. սկսեցին խօսել դէպի դէմից, գանգաւ-
բախտից:

Զարգր ուրեւեր չունեցողն ասաց Յիսուսն.

— Ի՞նչ օգուտ ձեր գանգաւորից, եղբայր. աս
Յիսուսանք և ի՞նչ ամբողջ ծառի դառնանք:

— Ո՞նց, զարմանալով հարցրեց Կոյրը:

— Դու ինչ շարակիր, ես էլ ինչ ցոյց տաւ Զ
նապարհը, և այդպէս դուն էլ դուռ չբացեց: Բայ
ծարդիկ կը խղճան ինչ, կօզնեն և ի՞նչ կերպ կա
րենք Յիսուսին:

Կոյրը համաշայնեց. և նրանք Զանապարհ ը
կան նոր յոյսով:

Թշառին թշառն է Տիպն հասկանում:

Սնուորդ, Կոյր, փնարեղ, փերզ, օգուտ, դուն
դուռ, չբացեց, օզնեղ, յոյս: Ընկնէի, ընկնէիր
ընկնէր. ընկնէիր, ընկնէիր, ընկնէիր: Զընկնէ
ընկնէիր, ընկնէր. ընկնէիր, ընկնէիր, ընկնէիր:

7. Սարեկն ու գողը.

Ա՛ր որսորդ իր սենեակում ի՞նչ սարեկ է
պահում: Սարեկը շար խելօք էր և սուփրեղ էր
ծարդու պէս ի՞նչ փանր բառ ասել: Սնուն անգա
ւոր որսորդը հարցնում էր. «Սարեկիկ, որքե

նա», նա պարսաւանում էր. «Սիւսրեղ եմ»:

Դրացի պարբերականի որդին շար էր սիրում
թռչունին. յաճախ գայիւ էր որսորդի ծօր և սա
րեկի համար բերում էր շափար ու հաց:

Ա՛ր անաւօր որսորդը փանը չէր: Պարբեր
ականի որդին դարձեալ եկաւ, անձրգապէս բռնեց
թռչունին, որեց գրպանը և ուզում էր փախել:
Ճանկարձ ներս յիսաւ որսորդը. երեխային ու
րախացնելու համար՝ նա սուփրականի պէս կան
չեց. «Սարեկիկ, որքեղ ես»: Թռչունը գրպանի
ձրգից պարսաւանեց. «Սիւսրեղ եմ»:

Գող երեխան անօրից կարծեց, գրպանից հա
նեց սարեկը. այնուհետեւ նա էլ չէր գայիւ որ
սորդի ծօր:

Որսորդ, սնուորդ, Զանապարհորդ: Ուզում
էր... չէր ուզում...

8. Սողաւորի գառը.

Ա՛ր գիշերում երկու ծարդ կային, թէկը հա
րուար, Տիպն սողաւոր: Կարուարն ունէր շար հօ
րեղ ու նախիրներ. իսկ նրա հարեանն ունէր
չունէր, ի՞նչ գառնուկ ունէր Տիպն: Նա շար էր

սիրուն գառնուկին. իր սեղանից էր կերակրու-
նում, իր աճանից էր գուր ցույցի: Եւս ունե-
լուսե մի փոքրիկ աղջիկ. սա էլ էր շատ սիրու-
նաւունկին, միշտ խաղում էր հետը:

Մի օր հարուստի ծօր հիւրեր տկան: Եւս ուշեց
մի շաւ Զաւ ցաւ նրանց: Ի՞նչ անի այդ անի-
րանք.— իշեց իր խեղճ հարեանի միակ գառն,
Տորթեց և նրա մօտ Զաւ պարտաւորեց հիւրերի
հաճար:

Միակ, միանալ, միաբան, միասին, միայն, միու-
թեան:

9. Գարուն.

Կարօր եւնի ցեաքի, աննման
գարուն,

Ետը արի մեյ ծօր, բեր ծաղիկ
սիրուն,
Բեր պայծառ արեւ, բեր մեյ ցաւ օրեր,

Երբեք թռչուն, բեր կանաչ
դաշտեր:

Բայ մեր դուտը, բայ մեր
պարտեան,

Թող բաւին ծաղիկն փարդ,
մերան, շուշան.

ժպտած սեւեռակից ելնեմի,
պարտեմի,

Կանաչ դաշտ երթանի, խաղանի
գորտեմի:

Կարօր. աննման. Երբեք. փարդ: Ելնեմ,
ելնեմ, ելնեմ. ելնեմի, ելնեմի, ելնեմ: Զեյնեմ, չեյնեմ...

10. Զրժեռնակի դաս.

Զրժեռնակի բարբառում է օրի մէջ. շագն ու-
շադրութեամբ նայում է նրան և յայտն իմիս էլ
փորշում է թափ ցաւ թեւեր, վեր նկարեւ, թռ-
չում:

չեղ: Լիցք բոլորը շար շար, բայց կարարուն՝ է
բոլոր Վեգ. ինչպես դուրս հանի փոքրիկին:

Վայրը Զանգեր է քայիս շագունին, ծղվելուն
է, կանչում նրան, սիրը քայիս. բայց փոքրիկը
փախելուն է դարձեալ. հեղը բան է կրուրի ծայ-
րից ներքեղ օդի Վեգ. հապա որ ընկնի: Վախե-
լուն է նոյնպէս Վայրը. փայ թէ յանկարծ ծանր
շագը: Եւ նրանք երկուսը մի անգամ էլ երկուսը
աջերով նայում են ներքե՝ փողոցի փարտին, յե-
րոյ իրար:

Վերգապէս Վայրը շայն է քայիս համարչակ,
փոքրիկը հաւարում է նրան, դուրս ներքուն Վե-
կից և Տօր հեղ միասին արդէն բռնում օդի Վեգ:

Յրժեռնակ, բոյն, Զանգ, ծղվելալ:
նայում եմ, նայում ես, նայում է...

11. Յրժեռնակ.

Յրժեռնակ, Յրժեռնակ,
Պոռ գարնան սրբուն թռչնակ,
Պէպի ուր, ինչ ասան,

Թռչում ես այդպէս արագ:

Լի իս, բռիր, Յրժեռնակ,
Ճնամ քեզու Լիցքարակ,
Լիւր լիւր ին բոյնը,
հայրենի կրուրի քակ:
Լիւն, ասպէ՛ք. կարդա՛ն, կարդա՛յք. գրա՛ն, գրա՛յք:

12. Զննողներ և արագիլ.

1.

Օջր Զննողների շուրթն ու շագերն ուրում
էր. իտեղ թռչնակները չէին իմանում, ինչ անեն:
Վրաժեպին, որ իրենց մի քիչուրքին անող Զա-
րեն:

— Ո՛վ կը լիւր արդեօք Վեղ քէր. միայն ա-
րագիլը կը լիւր, ասում էին նրանք. նա օջրն
թշնամի է:

2.

Եկան արագիլի Տօր. քեան՝ հաւաքեղ էր
շար չոր ու չոր, շար իտեղ, իրար միայ շարժ

շարժ դիպել էր և բարձր բարձրու վրայ տեղադրել
բոլոր շինել. բոլոր էր, ինչ ամբողջ բերդ: Ահապիւն.
«Պարուն արագիւ, ծեւի կը դառնանք ինչ Զոդո-
վորդը. իսկ դու եղբոր ծեր փէր ու փրակա-
նը. ծեր ինչորիքը ինչուն այն է, որ ինչ հոսանքին
ծեր գլխից անպակաս լինի»:

Արագիւնը սիրով ընդունելու նրանց ինչորիքը:

Զոդովելային ծերերը և իրենց բոլոր դրին արա-
գիւ բոլոր ներքինում, որ երբ օչը գալ, նա
պաշտպանի իրենց:

3.

Օչը ծան տեղաւ, ծան տեղաւ և վերգապէս գրաւ
նրանց փողը. բաժնուն տեղաւ, ծրաւ արագիւ բոլոր
խորհուրդի մէջ, սկսեց նորից մէկ մէկ ուրել Էրն-
դունելու ինչորիքը չափեր: Արագիւն իմացաւ
այդ, ծրփում ինչորայ, որ ինչ օր օչը գլուխը պիտի
գարդի:

Նա ինչ սուփորութեամբ գլուխը յետ փարաւ
թիւունի վրայ և սկսեց կրցով կրկնապնդել: Զր-
ծար ծերերը կարծեցին, թէ նա իրենց պաշտպանել
է ունում, բայց չէ կարողանում և սուգ է անում:
Ահապիւն. «Ես չնորհակալ եմ քեզից, պարուն

արագիւ, որ թէպէտ մեկ լես կարողանում պաշտ-
պանել, բայց գունդ սիրտդ չաւում է մեկ վրայ»:

Օչը գլուխը որ չաւի, Էանապարի մէջ փողում
կը պառկի:

Կայրուն ինչ փորի հաճար մուն է բռնում,
փէրն աւում է՝ կայրուն հազ է:

Օչն ինչ շապիկը կը փորի, բնութիւնը չի փորի:
Զրքն ինչ է, որ ինչն ինչ լինի.

Ընդունել, օչ, արդեօք. փէր. արագիւ, բարձր,
բերդ, Զոդովորդ, ընդունել, սուգ. չնորհակալ.
թէպէտ, պառկել, մէջքով:

13. Արագիւ.

Արագիւ, բարով տեղաւ,
Պոն արագիւ, բարով տեղաւ,
Մեկ գարնանն նշան բերիք,
Պոն ծեր սրտեր զւարթ արիք:

Արագիւ, ծեր փունն իգիք,

Դոռ արագի, յեր քոռնն իգիր,
Վեր ծառի՞ն բոյնդ շինիր,
Քո սիրունիկ շագեր հանիր:

Արագի, երբ գնացիր,
Դոռ յեր ծառից երբ գնացիր,
Դառնաշունչ հովեր արին,
Ճիծղուն ծաղկունիքս չորացրին:
Պապրդուն երկրնի՞ վրնեց,
Էն պապրդուն երկրնի՞ վրնեց,
Վեց վրաց չրնը բրդեց,
Աշխարհ ամեն շնտ պապրեց:

Իգիր, բրդեց:

Եկաց, եկար, եկաւ. եկանի, եկաւ, եկան:

Չեկաց, չեկար, չեկաւ. չեկանի, չեկաւ, չեկան:

14. Կռռնկներ.

Կր՛ռ կրռ, կրռկրռան

Կռռնկները հա թռան.

Կռռնկների թե՛ք քակ

Եկաւ գարուն յեր դռան:

15. Կռռնկ և էջ.

Թռչունները Դողմիւնցին և ա-
սացին. «Վեցնից ով զօրեղ շայն
ունենաց, նրան յեղ զօրաւար կար-
գենի, որ կռի Դաւանակ կանգի
յեղ»:

Կռռնկը վերացաւ երկրնի՞ և բարձր
կանգեց: Թռչունները հաւանեցին
նրա շայնը և նրան զօրաւար դրին:

Էջը որ շտեց, եկաւ ու սասաց. «Ահ յ
թէ ինչ նրա բարձրացած քեղը կը

հարկ... կամ ուրեքիս րեղ կը
շրնէի, որ երկրնի ելնէի, այն խա-
ճանակ կը րեւնէի, թէ ո՛ւր շայնն
է զօրեղ, ի՞նչ, թէ կռուներն»:

Զօրեղ, զօրաւար. կարգեց:

հարկ, հարկ, հարկ. հարկնի, հարկի,
հարկն:

կը հարկ, կը հարկ, կը հարկ...

եղնի, եղնի, եղնի. եղնինի, եղնիի, եղնին:

կեղնի, կեղնի, կեղնի...

16. Կակաւ և ճանուշակ.

Պարտեպոն թուեց էր իր գեղե-
րկի կակաւ, ծարիրն էլ իր ճանու-
շակ: Այն ո՛ր էր րեւնուն ճանու-
շակը. նա թափ էր կայեղ իր թիթ
րակ: Նա հարեար գոյն ունէր,

պարկ կայոյր. իսկ կակաւը հայարար
էր իր վառ կարծիք գոյնի հարար:
Նա ասաց ճանուշակին. «Այդ ի՞նչ
իդնուկ զգեսք ունես... ո՛ւր դիրք
կը գաս որ...»:

— Երբ է, պարտաւարեաց ճանու-
շակը. ի՞նչ դժար կը նկատեն. ի՞նչ
հագոսարը շար պարկ է, թէ էլ
թափուն րեղ եւ թուեց:

Այդ իրգոյնի փոքրիկ հոբիս-
թն ծրար պարտեց: Նա ուղուն
էր ծաղիկներէի իր փունց կայեղ,
ծօր հարար նէր պարտաւարեաց:
Անտառ կակաւն ու ասաց. «Արդուն
է կակաւը, բայց ես չեմ փայլ, նա

հոյրաւէր չէ: Եւ կը խաղեմ այս փոփ-
րիկ ճանուշակը, աւ լաւ հոյր ունի»:

հորիսիւնէ. հոյրաւէր:

Կը գաճ, կը գաւ, կը գայ...

17. Մեղուն.

Խն, ծագեցաւ արեգակը,
Խն, ծաղկեցաւ ճանուշակը,
Մեղուն թողեց իր փերակը,
Մըցըրցալով, քըցըրցալով:

Մեղուն թռաւ ծաղկէ ծաղիկ,
Մեղը առաւ խաղը, անուշիկ,
Մոճը ցարաւ հոյրոյ, լուսիկ,
Պըցըրցալով, քըցըրցալով:
Անոյ ճեղքը ճանը քոյոյ,
Պեղին մոճը ամեն սրբոյ,

Իսկ չարերին՝ կիճ ու խալթոյ,
Կըսկըծալով, կըսկըծալով:

Ճագել, խաղը, սուրբ:

18. Մեղուն

Մեղուն շրապով ցունէր վերադառնում ծաղ-
կաւէր արօքներից: Աւ ճանրաւթունում էր անոյ
երթով: Գանապարհին նրա դէմն ելան երկու
աւալակ. մէկը բոռն էր, միւսը՝ կրէրը: Նրանք
յարշակեցին մեղը վրայ. պարտանից հանեցին
իրենց սուր խալթոյներն և ուղում էին մեղին
ապանել ու կողոպտել:

Այդ վայրկեանին վրայ հասաւ սարեկը: Աւ
յարշակեց և կրցեց նախ բոռին, ապա կրէրին:
Մեղուն փորշանից ապարեց և իր խաղը թեռ
թերեց փերակը:

Ծաղկաւէր. կրէր, կողոպտել, փորշանի:

Ծանրաւթունում էր, ճանրաւթունում էր, ճան-
րաւթունում էր...

19. Օգտակար բռնուններ.

Յրժեռնակը փշայնուժ է օրական իրնչևի հինգ հազար իրգալ:

Ասրեկը կոտորուժ է քարեկան ճէկ իրիտնից աւելի իրգալ:

Բուն յարշակուժ է ծանաւանդ դաշտաւնէրի փայ. նա քաւը կարէր գործ է քեանուժ:

Երեխաներ, ի՞նչ ապանէ՛ք այդ օգտակար բռնուններին:

Օգտակար, իրգալ, իրիտն:

Ապանեցէ՛ք, ի՞նչ ապանէ՛ք. սոխորցրէ՛ք, ի՞նչ սոխորցրէ՛ք. արէ՛ք, ի՞նչ անէ՛ք:

20. Առնակներ.

Փոքրիկ Շակորը և նրա խոր հեղինէն գիտէին, որ իրենց հայրիկը առնակ չար է սիրուժ:

Մի օր նրանք աւաւրին իրենց ծորը. «Մայրիկ, ուզուժ ենք այսօր հայրիկին ուրախացնել: Թող քուր ընդ՝ գնանք անտառ. ուզուժ ենք հայրիկի համար առնակ հաւաքել»:

Մայրը թող քուց. Շակորն ու հեղինէն գնացին անտառ:

Նրանք երեկոյեան փերադարչան քուն:

— Ի՞նչ, հարցրեց մայրը. գտնի՛ք լաւ առնակներ:

— Ի հարկէ, պարասխանեց հեղինէն. քեւ, ցամբիւղը լիքն է, և ինչ հրաշալի առնակներ են: Անա, բոյորի գոյնն էլ մոզ կարծիր է. բոյորն էլ ապիրակ, սիրուն բծեր ունեն: Մկնառուն մորիւսգոյն, քգեղ առնակներ էլ կային, բայց ինք նրանցից չը հաւաքեցին:

Այս ատելով՝ հեղինէն կողովը դրեց սեղանի վրայ: Մայրը որ առնակները քեւաւ, աւաւ. «Երեխաներ, դրանք և՛ թունաւոր առնակներ են. դրանցից մարդ կը մեռնի. չէ՛ք քեանուժ, բոյորը մոզ կարծիր են, ապիրակ բծերով»:

Երեխաները ցարժացած նայեցին ծորը: Շակորն աւաւ.

— Բայց ինչ գեղեցիկ են, մայրիկ:

— Այն, գեղեցիկ են. բայց ինչ որ գեղեցիկ է, և՛ անպաւրճաւ լաւ էլ չէ: Լաւ, հաճով առնակներ հեղին մորիւսգոյն, քգեղ առնակներն են, որ դուք չէ՛ք հաւաքել:

Երբեք բերաններդ ի՞նչ անէ՛ք այն բոյսերը կապրուղները, որ լաւ չէ՛ք ծանաջուժ:

Եւ որ փայլուն է, եւ զեւս ոսկի է:
Առնել, ճակոք, երեկոյեան, թ հարկէ, Եւ
հարկիր, անպարճաւ:

Չե՞ս հաւատել, չես հաւատել, չես հաւատել...

21. Նորոք.

Սկիւ ծագեց կարծիր արեւ,

Մաք եւ պայծառ է օրը.

Պէ՛հ, փաշտե՛լ, սրբուն եղնեք,

Ճանա՛ց քարէք արօրը:

Կարք փարեմք, աւու փորեմք,

Խոր աւուներ եողր յէջ.

Սերք ցանեմք, որ եռնէ եղնեմք,

Կորեմ դիպեմք կայր յէջ:

Կը գայ չեւ, յեմք փառ չունեմք,

Նարաք կանցնիր յեր օրը.

Նարեգոք իրար պաշար ունեմք,
Էր եւ կուշար է յեր փորը:

Սկիւ. յառազ քարէք, յառազ ի՛ր քանէք. փա-
շտե՛լ, ի՛ր փաշէլ:

22. Երկու խոփ.

Խաւնութուն՝ կայր երկու խոփ: Երկուն էլ
նոր էրն ու փայլուն: Գիւղացիք գնեց նրանցից
Յէկը եւ քարաւ, փարեց իր արօրը: Միւս խոփն
աւթողգ քարին ընկած մնաց խաւնութուն:

Պայրաւեց, որ նրանք իրար հանդիպեցին:
Գիւղացու ձօր եղած խոփն առաջւանից աւելի
էր փայլուն. իսկ միւս խոփը, որ աւթողգ քարին
խաւնութուն աւգործ էր մնացել, խանգոյրել էր:

«Սկիւ խոփեմք, ինչից է, որ դու աչքալէս փայ-
լուն ես», հարցրեց խանգոյրածը փայլուն խո-
փին:

«Սկիւ քանեմք, քարեկամ, աշխարանից», պա-
րախարանեց միւսը:

Ընկած, եղած, խանգոյրած, գնած:

1.

Ար օր Աստուծոյ Պաշիրը իր չին հեծած շեռներէն իզար ցած, մշու դաշտը: Անսաւ՝ հեռուս վար են անուս: Գութանաւորներն էլ հեռուս քեանն նրան, ցարձայած ճնային ու ասային. «Այդպէս էլ ճարք կը լինի. կասես ի՞նչ ասը՝ ելած ասրի վրայ, գայիս է»: Բնայան, որ Պաշիրն է:

2.

Կական ճօրեցաւ, քեանն՝ ի՞նչ գութանի լծել են եօրը ցոյց գոծել ու հոսն են: Գոծելները շոգից լեզուները դուրս էին հանել, կախ չգել ու հապիս հաշուս էին գութանը: Պաշիր իւտղն տկաւ յոգնած կենդանիներին, ասայ, որ արշակեն: Գութանաւորները չը հաճաշայնեցին: Այն Դաճանակ Պաշիրն ինքն արշակեց գոծելներին ու ցարաւ ճօրակայ լճակը յողացնելու:

3.

Գութանաւորներն էլ եօ ահու շայն հանել չը հաճարշակեցին. ի՞նչն ճաճկայն սկսեց անիծել նրան, որ նա իրենց գործին արգելք եղաւ. Պա-

շիրն ասայ. «Անձկն էրաւր, ինչ ի՞նչ անիծիր. ես ի՞նչ վարք կանեմ: Գութանի շրան քուր ի՞նչ շեռք քեանեմ»:

Բռնեց շրայից և չիռ վրայ նստած՝ հաշեց: Անձկաւր ճաճը բռնեց, որը դրեց գութանի վրայ, ի՞նչ լաւ հոսայ քեց. բայց Պաշիրն էլի հաշեց ու խոր. ակօսներ բանալով՝ եօրն անգամ գնայ արքոր. տկաւր քարձայած ճնային: Ի՞նչ ծայր, տկաւ: Անձկնը ցարձայած ճնային:

Ար փոքրիկ հօքաղ ասայ. «Այդ ի՞նչ շնորհք է, Պաշիր. չիռն ցած իզիր, հաշիր, քեանեմս՝ ի՞նչ շնորհքն է, թէ ի՞նչ չիռ»: Ար Կական ցարաւ, ցած իզար չիռն, բռնեց գութանի շրայից ու հաշեց: Ար եօրն անգամ էլ անանց չիռն գրնայ, հասաւ արքի գոշից, յետ դարշաւ:

4.

Այդ Դաճանակ գութանաւորների ճաճը բերին: Կականն հրաշքեցին հայր: Նստեցին, ափոռք բաց արին: Պաշիրն, ինչքան հայ կար, Դողոմեց, հաշեց անագը, ի՞նչ երկու պարսաւ անելով՝ կերաւ. անան, ափոռք արեց ու դրաւ ի՞նչ կողմ: Փոքրիկ հօքաղն ասայ.

— Թե՛սն, ի՜նք կայե՛ք, փարե՛լեմք. առ Տարդ էլ
կուցրի:

Կախան առաւ.

— Թե՛ չ քղայ, ի՛նչ եւ զարճանում: Գուքան
խաշող կցոր շար էլ հայ կուցրի, հապա ի՛նչ կանի:

հայ ու պանիր, կեր ու բանիր:

կցոր, գո՛նէլ, արշակել, ծօրակայ, շիբայ, քղայ.
հուս քայ, հօրայ, ախոռ:

Շիբայ, շիբայի, շիբայով, շիբայել:

24. Եղն ու չիւ.

Ա՛ր անգամ Վր ոսկեպօծ բաճփով
չի և Վր բարչա՛ծ եղ պարաւիտիքն
իրար և սկսեցին թօսել: Զին հայար-
քանաւով առաւ.

«Ես չի ե՛մ չիււորին,

«Ոսկի արձոռ ե՛մ թագաւորին.

«Ինչ զարդարում եմ փայլուն
աարփով

«Եւ փրաւ բաշտում եմ փառփով:

«Իսկ դո՛ւ ով ես, շէկ եղ,

«Կամ ինչե՛ պէտք ես»:

Եղբ պարաւաւիտեղ.

«Ես եղն ե՛մ եղնաւորին,

«Ոսկի արձոռ ե՛մ բաւաւորին,

«Թշաւի պահող երկրագործին.

«Թող ի՛մանայ ի՛մ աչնիւ չիւ,

«Թէ չի դարձե՛մ արցն ու գարին,

«Թագաւորին ի՛ր լէշին կը շար-
չին».

Եղբ դարձում է, չիւ ուրում:

Ոսկեպօծ, բարչա՛ծ. շէկ, լէշ. ագռաւ:

Զրաւոր, եղևաւոր, բազաւոր, շուաւոր, բան-
ւոր:

25. Թափարած գանչը.

Ա՛ր իւելօք ծարդ ունէր ծոյլ որդի-
ներ: Ա՛նունելո՜ւ խափն կանչելայ և
սասայ. «Որդիք, ես չեյ թողնու՛մ ե՛ս
Վեր քունն ու աչքին, էլ ուրիշ բան
չունեմ. բայց իմայե՛ք, որ Վեր աչ-
քու՛մ Վե՛ծ գանչ կայ թաղած: Զեյ-
նից ով շաւ կաշխարի, նա կը
գրնի գանչը»:

Կոր ծախից յեւրոյ որդիները սկսե-
լին Վե՛ծ եռանդով փորել աչքին.
ստեն Վէկն աշխարհու՛մ էր, ինքը
փորի, գրնի գանչը, որ իրեն լինի:

Մեքողոյ աչքին շաւ փորելիքն, փոր-
վորելիքն, բայց ոչ ոսկի գրան, ոչ
արծաթ: Լաւ ճակելոյս սակայն
աչքին ա՛նել, զօրացաւ, այնքան շար
պրուդ թերել, այնքան շար զօրս
լուել, որ իրենց օրուք չէին տեսած:

Մէկն խաւանակ զիւնն ետակացան
որդիք, թէ ինչ գանչի ծաւին էր
կոր խօսք:

Մշխարանք Վե՛ծ գանչ է:

Խաւանակն ոսկի է:

Մշքի, զօրացաւ, որդիք:

Զէր տեսած, չէր տեսած, չէր տեսած...

26. Գառնուկ.

Արքուն, անտոյ ի՞նչ գառնուկ,

Բուրդդ սպիրանկ ու փափուկ,
Պաշտ փայտոյ ու արօր՝
Վ' օրդ փաշու՛ն եւ կարօր:

Վ' ք շար, գառնուկ սրբական,
Քոփրիկ քոյի դու նման,
Կը գայ ճայրդ, եւոր շար
Կը բերէ փայ աւնոյ կար:

27. Սնան.

Գարնան յագորդու՛ն է աւանդ,
որ քարւայ աճեալաբա՛ն եղանակն
է: Օրերը երկար են, գիշերները՝
կարճ:

Եւրպիտէ կարճու՛ն են պրուդ-
ները, հասնու՛ն արդերը: Գիշերը

արեւի քարարկ են: Պաշտերու՛
նմանի՛ ճանգաղոյ՛ հնչու՛ն են ոսկե-
գոյն ցորեւը և խոշի կապու՛ն. ու-
րիշները խոշիերը կրու՛ն են և դէպ
դու՛ն, կամ սայտի՛ վրայ բարձա՛ն՝
քանու՛ն են կայր:

Կայտերու՛ն ցոյգ ցոյգ ելները լծա՛ն
կաների՛ն՝ երեսները կու՛ն են և
ձե՛ծու՛ն ցորեւը:

Հագորդու՛ն է. քարւայ. եւրպիտէ, ոսկեգոյն,
խոշի, դէպ:

28. Սնան և խոշիերն.

1.

Սնան ու խոշիերն իրեանց եւր եղբայր
դարձան: Նրանի՛ իրան հաւասար բանեցին, փա-
րեցին, ցանեցին, հնչեցին ու կայ արին: Երբ
ճախը ցորեւի լեղը կուգակեցին կայու՛ն, աղ-

ւհան ասաց իր եղբորը. «Ես ինչնից չաք եմ աշխատել. ես պէտք է երկու բաժին առնեմ, որո՞ւն էլ»:

Այս խօսքի վրայ խեղճերնը նօթերը կրկնեց խոճոռեց: Մէջերը կորե ընկաւ. նրանք երկար ասացին ու շտեպին: Մերձն աղւիւսն ուշեց խաբէ ընկերին: «Ե՛կ, ասաց, գնանք այն հեռու բլուրը և փայտեմք: Ո՞վ աւելի շուր հասնի կայր, նա երկու բաժին առնի»:

Խեղճերնը համաշայնեց:

2.

Գնացին բարչրացան բլուրը: Խեղճ խեղճերնը կանգնեց աղւիւսը երկուսն և ասաց նրան. «Մի բան եմ միայն խնայում, աղւիւս եղբայր. երբ սկսես փայտ, պոչը խփի՛ր ինչ, որ ես իմանամ, խնդն երեկոյ գամ»:

Խեղճերնը իր մկրայրը բաց արաւ և, երբ աղւիւսը պոչը խփեց նրան ու փայտեց, բռնեց նրա բրդոտ պոչից ու գնաց նրա երեկոյ: Աղւիւսն ուրախութեամբ չիմացաւ խեղճերնի արածը: Կորեներ շողգին հասնելունց յետոյ՝ նա իր մկրայրն

ասաց. «Ճար նայեմ, քանտեմ, թէ որքեղ է մնացել խեղճերնը»:

Երեսը որ շուր քանց դէպք բլուրը, պոչի ծայրը դիպաւ շողգին: Խեղճերնը ընկաւ ցորենի վրայ, առաւ չափը, սկսեց չափել և ասաց. «Ես փաղուց աշխատեղ եմ. ուրեմն երկու ինչ, մէկ ինչ»:

Աղւիւսը յետ դարչաւ և ցարձայած մնաց, թէ խեղճերնը երբ էր եկել աշխատել:

Արիւնքին փոս փորոտըն ինքը կրկնի մէջը: Խոքածանկ աղւիւսն երկու ոտով է ընկել

բակարդը:

Նօթեր, խոճոռեց, խաբէց, բրդոտ, բակարդ:

29. Բարդին և բաժնակներին.

Երկրագործները մի բարդի ծառի ծօր գրուեցին բաժնակի արդը և միմեանց պատրիարհում, որ զգոյ կեանք, բաժնակի ծառերը չը կոխարեմ:

Բարբրն որ չը լսեց, թէ բարձրա-
կին էլ եւն ծառ ստուռ, վրայ թերեւ
պայրացած. «Քնչ էլ ծառ ստեւն,
որան էլ: Ես աշխարհ բարձր ու հասար
եմ, աշխարհ ընծ ցեղ եմ բռնունւ,
բակ դմ. իր ճնշին թիրկ»:

Բարձրակեանքն աչս որ լսեց, սասայ
հաճարչակ. «Ընչը է, գոռոյ բար-
բր, հասար ու բարձր ես դու, բայց
անօգուտ. ոչ պրոնդ ունես, ոչ քարի-
քանկի ես պէտք, ոչ էլ լաւ կրակ ես
քայրս: Վրնչդեռ ես, թէ քիւար և
կարճահասակ եմ, բայց շար օգրա-
կար եմ թէ հարստի և թէ աղքատի
հաճար. ես հագուար եմ դառնունւ

ոգրարի բրդի պէս, ոչ էլ պակաս
եմ վռշի կրակից կամ շերտի ծե-
քախից»:

Բարբրն գլխիկոր լսեց անօրից:

Զգող, բարձր: Օգրակար, անօգուտ. անօր:

30. Կարուն և Վերտր.

1.

Կարուն շուրջառ չգեց վրան,
դարչակ կրօնաւոր: Ես սասայ
Վերտրն. «Դարձի եմ եկեղ, էլ ա-
րին բախեղ չեմ ուզուն. որովհետեւ
թմայաց, որ դարասարան է գայու,
պարասարան կայ քայուն»:

Վերտրն սասային. «Թէ որ Զրգ

նաւոր էլ դառնաւ, դարշտայ չեմք
հաւարայ քայ, կեղծաւոր»:

2.

Կարուն գնաց ընկաւ ալրա-
րուն, երանդ չեացաւ, ուղարկեց
Տերերին թէ «Թաւրծու սրուն, ե-
կէք որ Տեռնուն տը: Զոգայեց տը, ու-
ցուն տը Տեռնեդոցս առագ Տեղերս
խոսարովանտը, չեցնից ներողութիւն
խնդրեմ»:

Ա' Երեսն ասացին. «Ա՛յ չար թա-
ւերայ, որ ասարկես էլ, չեմք հաւա-
րայ քայ ու թո կեղծաւորութեամբ»:

3.

Կարուն գնաց այնուհետեւ Տրկ-

երբ Զանապարհի վրայ պանկեց,
ունըրճոռուկի վրա:

Եկան Տերերը, րեսան հետեց
ու ասացին. «Ո՛ր ներգաւոր, թէ
չորանայ, չոր պարկ էլ դառնայ թո
կաշին, դարշտայ չեմք հաւարայ, որ
դու թո չարութիւնդ կը թողնես»:

4.

Ա' թագաւոր րեսան Տեր Կար-
ին, Տեղեացաւ նրան, առաւ իր
Տօր: Կարուն դարչաւ թագաւորի
ունակալը — Զրագ բռնողը, այն
պայմանով միայն, որ թողնի իր բը-
նաւորութիւնը: Աս նարուն էր ու-
կեկար բարշտի վրայ, կերակրուն

էր թագաւորի սեղանից և իր հա-
ճար եղար ու հանգիստը ապրում
փառաւոր:

Ա՛ր օր յանկարծ ի՞նչ ճակ տղաւ
ծակից. կարունը քտաւ, դողաց,
քտիցից ցարկեց. իրագր չգեց թա-
գաւորի վրայ. աչքեց ծորուքն ու
բարչը ու վազեց դէպք ճակը:
Թագաւորն աւայ. «Ա՛հ անիրաւ, քաղ-
ցած չեմ պահեց ինչ, ծարաւ չեմ
պահեց. աչք ինչո՞ւ արիր»: Կարունը
թէ՛ «Որ ոսկով ու ծարգարքով է՛լ
ծածկեալ ինչ, եւ դարչեալ ի՞նչ բար-
իք թողնեց չեմ կարող: Ա՛նչ որ քե-
տաւ, չեմ կարող համբերեց»:

Օչն իր շապիկը կը փոխէր, բնութիւնը չի փոխել:
Ինչին իրաւունք ինչ անի,
Անին աւայունք ինչ անի:

Ետըզաւ, որովհետեւ, յանկարծ, դարչեալ:
Էզնաւոր, թագաւոր, նեղաւոր:

31. ԶՆՈՐ.

Անարաւ աճեալաւոր եղանակը չճաննէ: Ա-
նին ուղ ուղ է երևում անպիտան քակից. օրերը
յուրքը եւ, խոնար ու կարէ: Զինը ծածկում է
գեղիւնը, քանիքները: Զինեղոյններից բարչա-
ւում է ծորը և քունը օդի մէջ: Անունները
աւանդում են քրքից, անպիտան ծանրը դողդողում
կանոնը:

Անարիկ քաւ եւ հագնում և միայն գործի
համար եւ դուրս գալիս փողոց: Բայց երեւա-
նները չեն վախճանում քրքից. հասարակականե-
րի մէջ փառաւոր՝ նրանից խաղում են դրամը.
Քանի գնալիներ եւ չգում իրար, աւանդում ա-
նոյցի վրայ, ընկնում երբեմն, ծիծաղում կամ ար-
քաւում:

Անճեմաւար, սառչեղ, սառոց, ծրնելոց. հագ-
նուած է. գնդակ: Մարի, ցարւայ. ամառ, ամառ-
ւայ. շէտ, շէտուայ:

32. Աղփար կրն.

Կուրոր փչեց, շէտ սաւարկ,
Չունք ծածկեց գեպինը,
Անճեմայն ըսող ըրաւ իր ցունը,
Պարսպարէլ ցրտից:

Դա՛ր դռան դողդողալով
Կանգնած է իր պառաւ կրն,
Երա հանդերձ պարառ պարառ,
Չունք շապիկ իր հագին:

Անհամարչակ ըսա իր շէտի
Պարցուն է անց կ'ընդին.

«Ողորձութիւն արէ՛ք, պարոն,
Անպուն, անպէ՛ր աղփարին»:
Հանդերձ, հագին, անպէ՛ր, անհամարչակ:

33. Երկու ընկեր.

Երկու ընկեր անպառաւ ընկոյ
էին Դողմուն. յանկարձ ըրաւ պա-
ռազ իր արգ դուրս եկաւ: Ա՛հ կը
փախաւ, բարչրայաւ ծառը, բա՛-
նըլեց, իսկ իրար ընայ իր ցտղուն,
ընկաւ գեպին ու ըտա՛ծ չեայաւ:

Արգը ծօլեցաւ ըրան, սկսեց հոյր
հաշտ, իսկ ըսա անշարժ ընկած էր,
Քննել անգամ շունչը բռնել էր:
Հոյր հաշտ, հոյր հաշտ և

չարժեցով թէ յետեյ է, հեռացաւ:

Գալանք որ հեռացաւ, իրար
վեր եկաւ և սկսեց ծիծաղել ընկե-
րոց վրայ. «հր՞, արգն ինչ ասաց
ակամեցիր»:

«Ասաց՝ վայր եմ այն ծարրիկ, որ
վրանգր խաճառակ իրեւոյ ընկեր-
ներին թողնուի, հեռանում եմ»:

Արգ. ընկեր, ընկերոց. իյր, իրոց. կին, կնոց.
տէր, տիրոց: Կայր գալ, վեր գալ. վայր ընկնել,
վեր ընկնել. վայր չգել, վեր չգել:

34. Երկրագործ.

Ո՛հ, երկրագործ, երկրագործ,
Քանի՛ սրբուն է անքաղ.

Արևը չը ծագած՝
Ամեն է ին չեռֆիր,
Եօրը ցոյգ եւ, գործը
Կայած գործանիր,
Ճրու՛ եւ, պարտու՛
Պաշ կոչը ու խոսան,
Լեռներ ու չորեր,
Ահն ու անդամարան:

Կանու՛ եւ ցորեն,
Կորեկ ու գարի,
Խաճար ու վարանկ,
Բրինձ ու բարձրակ:
Ճրու՛ եւ, ծաղկուն՛
Ըսկարի իրարմեմով
Բո վարած դաշտեր,

Որ ի տէրն փշով:

Սկսելով է գարունն,
Սկսեցած հասկեր
Լընում, բռնում են
Քո սիրուն արարեր.

Քանի փշով է,
Սիրոյ ցաւաւունս,
Ստու ընդ հարս է,
Խորանց է գնում:

Հասնում է անառ.
Սանգաղը չեռքի,
Կնշում են, կնշում,
Խնդրէր կայսրունս.
Խնդրէր բարդ-բարդ
Սայրով ու չրով

Կրում են, քերում
Կայսրնորդ դիպում:
Հաշան են անում,
Կսում ու փանում,
Սափնոր-ցորտեր
Սանդի անբարում.
Խսկ չոր դարձանք՝
Զետնան պաշար՝
Սկսանայ հաւար
Սարափը լըցնում:

Եւ երբ փշով է
Կրաւունք չէտ,
Խնդրում ըստ,
Քո խոփն են արում,
Սիրոյ ու գութան

Աստիճան, պարտաւարձ,
եւ գարնան գալուն
հորից պատու:

Ո՛հ, երկրագործ, երկրագործ
Քանի՛ սիրուն է ին գործ:

Ճագել, ցոյգ. երբ. խուրջ. բարդ. եօրը, ուկե
զօծ, հօրանց, արօր:

35. Որսորդ եւ կախաւ.

Որսորդը ի՞նչ կախաւ բռնեց եւ ու-
ղուն էր նրան ճորտել: Կախաւը շա-
շով խնորրեց ու սաւայ որսորդին:
«Քարի՛ որսորդ, խնայիր թնշ, ի՞նչ
ճորտից. ես ի՞նչ ճեմ շաւուրիս՝
կանւեմ. կը խաբեմ շաւր ուրիշ կա-

խանութի ու կը բերեմ, կը չգեմ ին-
քակարոր ճեգ»: Այն ճանաչակ որ-
սորդը պարտաւարձեց. «Այժմ ին-
քայիս որ պիտի սպանեմ ի՞նչ, ո-
րովհետեւ դու ին սիրելիներին եւ
պաշտպաններին դաւաճանում ես»:
Որսորդ, խնորրեց, քակարդ. խաբեց. չգեց.
խնայեց:

36. Կարդն, աչ շուն.

Կարդն, աչ շուն, կարդն ցեւանեմ.
չեմ կարող.
Չէ որ աչնիսան ի՞նչ կրկնեց եմ
ցողէ ցող:
Ի՞նչ ես նայում յիմարի պէս
ցեպրակին,

Պոչք յարձան պիւր զարկուս եւ
յարակիւն:

Եւրիք ինչքան որ յարանդեւ.
յոգնեց եւ...

Չէ, բայց որ յարձար չեւ,
կը ներքեւ:

Յիշար, յարձան, յարակ, յարանդեւ, յոգնեց
յարձար:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0238976

